

Toekomstig KLM

Eerlijk kijken, slim kiezen, verantwoord vooruit

Dit programma is de leidraad voor de inzet van

Toekomstig KLM

in de raadsperiode 2026 - 2030

Waarom Toekomstig KLM?

1. Hier staan wij voor

Toekomstig KLM staat voor:

1. Het geven van inzicht in het meest ideale Toekomstige beeld van Kaatsheuvel, Loon op Zand en De Moer. We hebben het over een eerlijk financieel beeld én een verantwoord organisatorisch (toekomst-) beeld;
2. De belangen van alle inwoners, ondernemers en verenigingen in onze gemeente;
3. Het kritisch inbrengen van informatie tijdens de raadsvergadering. Zuivere politiek zou moeten gaan over wat het beste is voor de eigen inwoners, ondernemers en de verenigingen en niet over het overeind houden van de eigen partijbelangen.

Ter toelichting op deze punten:

1. In 2019 was het weer zover. Het financiële spaarpotje (eigen vermogen) van de gemeente was in tien jaar tijd gehalveerd. Het bureau Berenschot werd snel ingevlogen en rapporteerde in 2021 over de toekomstbestendigheid van Loon op Zand. Het oordeel was glashard: "*Niets doen is geen optie*". Dus óf zelfstandig blijven met betekenisvolle wijzigingen van alle samenwerkingsafspraken óf fuseren (ambtelijk of bestuurlijk). Veranderingen vereisen politieke durf. De raad heeft bij aanvang in 2022 toegezegd een evaluatierapport vóór 2023 op te leveren. Die belofte is niet ingelost, omdat de raad dit onderwerp steeds voor zich uitschuift. Toekomstig KLM heeft geknokt door het onderbrengen van de belangrijkste meetpunten in de jaarrekening van de gemeente. In de eerste jaarrekening 2024 is een gedeelte van de meetresultaten zichtbaar geworden. Medio 2027 (jaarrekening 2026) kan dan eindelijk worden gemeten. Toekomstig KLM committeert zich hieraan en heeft als belangrijke doel om een toekomstig financieel en organisatorisch beeld ultimo 2027 met onze inwoners te delen. Door eerlijk te kijken en te analyseren, slim te kiezen, is inzicht voldoende verkregen om een besluit te nemen langdurig verantwoord vooruit te kunnen.
2. Toekomstig KLM is een lokale partij die staat voor de belangen van alle dorpen. Een gemeente met drie dorpen verdient ook om (gelijke) aandacht te hebben voor drie dorpen. Twee voorbeelden. We hoeven niet eerst de centrumvisie van Kaatsheuvel uit te rollen, voordat we met de centrumontwikkeling in Loon op Zand beginnen. Slim werken levert ideeën op. Het accommodatiebeleid voor het nieuwe dorps huis in Loon op Zand, moeten we gemeente breed bekijken. Door schaalvoordelen te creëren betrek je immers (andere) deskundigheden in het oplossend vermogen van de gemeente.
3. Ook in een gemeentelijk proces draait het allemaal om een goede voorbereiding, zelfkennis, flexibiliteit en de juiste inzet van je middelen. Een gemeentebestuur zou niet uitsluitend zich moeten toeleggen op het uitvoeren van een jaarplan. Anno 2025 is de wereld - vergeleken met al slechts 10 jaar geleden - complexer geworden. Zelfs je beste partner (rijksoverheid) blijkt minder betrouwbaar te zijn geworden. Dit vergt en vereist een ander soort gemeentelijke bestuurder. Het vraagt om strategisch denken, vooral meebewegen met veranderende omstandigheden en het slim inzetten van je eigen sterktes. In dit opzicht geeft het huidige dagelijks bestuur er telkens blijk van dat zij niet in staat is uit dit vaatje te kunnen tappen. Het kan inderdaad echt anders en het moet anders.

2. Onze missie gaan wij uitvoeren

In het belang van onze inwoners, ondernemers en verenigingen gaan wij uit van wat financieel en organisatorisch het meest positief is voor ons allemaal en het meest effectief is uit te voeren door onze gemeentelijke organisatie. Dat was en blijft onze missie en inzet.

Toekomstig KLM zal in de uitwerking van politiek bestuurlijke beslissingen aansturen op duidelijke keuzes om de gemeente (financieel) gezond en (planologisch en sociaal) leefbaar te houden.

Dat betekent:

- **Eerlijke blik op de cijfers** – geen gaten laten vallen in de begroting.
- **Open staan voor samenwerking of fusie** – als dat beter is voor de gemeenschap.
- **Besluiten toetsen door de ogen van inwoners** – wat levert het écht op voor de mensen hier.
- **Financiële verantwoording blijvend toetsen** – Dat wil zeggen eerst denken dan doen!

We moeten herhaling van financieel verval voorkomen: eerlijke blik op cijfers

Forse miljoenen tekorten dreigden plotseling in 2024 en volgende jaren. Het snel ingevlogen bureau Deloitte stelde vast dat gedurende 2010 tot en met 2019 Loon op Zand altijd scherp aan de wind had gevaren. Na een periode van 3 jaar aan bezuinigingen en beleidsarm werken, dreigt er dus weer een herhaling van zetten. De slotconclusie van Deloitte was in februari 2025 glashard: Politieke keuzes moeten worden gemaakt. Hetzelfde signaal dat het bureau Berenschot al in 2021 afgaf. De begroting 2025 is misschien wel het mooiste voorbeeld hoe cijfers worden gemaskeerd. Bezuinigingen worden door het college geplaatst onder “autonome ontwikkelingen”. Daarmee werd niet duidelijk dat ons tekort aanvankelijk al circa € 2 miljoen bedroeg. Na besluitvorming in november 2024 om dit tekort in de begroting 2025 op te lossen, bleek in december 2024 dat er een nieuw tekort van circa € 2,5 miljoen opdoemde voor 2025 (Bron: Slotwijziging 2024).

We moeten open staan voor andere bestuursvormen: meer slimme samenwerking of fusie

Toekomstig KLM staat voor eerlijk kijken en slim kiezen. Verantwoord vooruit betekent niets meer en niets minder dan een gemeentelijke organisatie, die in staat is om op een gezonde manier te kunnen besturen. Dus niet steeds zorgen moeten maken over bezuinigingen. En niets steeds zorgen moeten maken om de belastingen continue te verhogen. In 2027 willen wij een evaluatierapport opleveren waarin duidelijk wordt of Loon op Zand als gemeente zelfstandig verantwoord verder kan, of dat een andere vorm noodzakelijk is.

We moeten onze besluiten toetsen door de ogen van onze inwoners

Dit is een zeer uitdagend punt voor de gemeente. We zullen dit illustreren aan de hand van de ontwikkelingen in het kerkdorp Loon op Zand. In de afgelopen drie jaar hebben zich hier zeer typerende ontwikkelingen voorgedaan. Iedereen kent de klucht over De Wetering. De planvorming heeft zo'n beetje 11 jaar geduurd en duurt nog voort. Het pand staat sinds 2023 leeg en de sloop is medio 2025 eindelijk voltooid. De oplevering is pas (hopelijk) in 2027. In deze ellenlange politieke lijdensweg heeft het gemeentebestuur op alle fronten laten zien hoe het vertrouwen van een geheel dorp kan worden geschaad. Waar namelijk de gemeente werkte vanuit regels, budgetten en procedures, werkten de inwoners van het dorp Loon op Zand vanuit betrokkenheid en initiatief. Loon op Zand als dorp heeft zich leren kennen als een echte gemeenschap van mensen, verenigingen en vrijwilligers die samen een hecht sociaal weefsel vormen. Deze sociale cohesie liet zich onder meer zien in de verschijning van DO: een symbolisch figuur, die een aantal malen het dorpse ongenoegen vertolkte richting de politiek. En het gemeentebestuur zocht in reactie hierop koortsachtig naar woorden om vooral duidelijk te maken dat het zelf geen blaam treft. Dat heeft de verbinding tussen politiek en de gemeenschap in Loon op Zand absoluut niet goed gedaan. Het herstellen van dit vertrouwen vraagt om meer dan mooie woorden. Het vraagt om **echte betrokkenheid**: bestuurders die zichtbaar zijn te luisteren zonder direct oordelen. En het vraagt om **transparantie**: duidelijk uitleggen waarom keuzes worden gemaakt, ook als die moeilijk zijn.

Concluderend: Een gemeenschap als Loon op Zand verdient een gemeente die niet alleen bestuurt, maar zeker ook verbindt. Toekomstig KLM staat voor eerlijke politiek. Wij leggen de knelpunten bloot, die afgelopen jaren steeds zijn toegedekt. Wij leggen de financiële uitdagingen uit aan de burger. Wij zijn voor een krachtige aansturing van de gemeente met een eerlijke verbinding met onze gemeenschappen.

We moeten leren van onze fouten: financiële verantwoording blijvend toetsen

In de afgelopen jaren heeft onze gemeente veel geld verkwist door een inefficiënte uitvoering van de werkzaamheden of zelfs door het nalaten van een systematische planning. Vrijwel elke activiteit van een projectmatige aard heeft hiermee te doen gehad. De Wetering loopt hiermee in grootte van geleden schade wellicht voorop. In de jaarrekening 2022 werd in één keer € 1,4 miljoen afgeboekt, omdat er met een ander plan werd doorgegaan.

Het is noodzakelijk het projectmatig werken in te bedden in onze gemeente, omdat dit naast het verankeren van de noodzakelijke kennis, welke nu nauwelijks wordt geborgd, ook een wondermiddel is om financiële debacles te voorkomen. De rekenkamercommissie heeft vanaf 2010 met een zekere regelmaat hiervoor vergeefs aandacht gevraagd. Gegeven het belang van dit aspect is in de bijlage van dit programma de achtergrond van de rekenkamercommissierapporten toegelicht. Toekomstig KLM heeft met succes geknokt om de aandacht voor het belang van dit sturingsinstrument.

3. Toekomstig perspectief & beloften

In onze missie staat centraal het zorgen voor een financieel gezonde en efficiënte gemeente en het presenteren van een evaluatierapport over onze bestuurlijke toekomstbestendigheid. Maar daarmee zijn wij geen één thema partij. In de afgelopen jaren heeft Toekomstig KLM laten zien over de volle breedte aan het politieke debat mee te doen.

Onze beloften:

- 1) Uiterlijk 2027 uiteenzetten van de stand van zaken van onze gemeente (toekomstig beeld van de gemeente met betrekking tot al dan niet aanblijven van zelfstandigheid) en aanreiken van oplossingsrichtingen voor de uitvoering daarvan;
- 2) Gezond maken van onze Financiën door inkomsten en uitgaven in balans te brengen door vooral oog te blijven houden voor goede dienstverlening voor burgers en ondernemers, maar ook door het financieel instrumentarium op orde te brengen met een 10 jarig vooruitzicht;
- 3) Met lokaal en regionaal bedrijvenleven en ontwikkelingsmaatschappijen richting geven aan de ontwikkeling van authentieke dorpscentra, passend bij ons toeristisch profiel;
- 4) Gemeente en Gemeenschappen op elkaar aansluiten. Laat participatie en communicatie geen loze begrippen zijn. Participatie moet leiden tot vroegtijdige betrokkenheid van alle stakeholders bij belangrijke investeringsprojecten of beleidsvraagstukken. Communicatie moet leiden tot meer transparantie in de besluitvorming en dus meer verbinding met de lokale gemeenschappen.

Om onze beloften waar te maken zijn wij bereid om in deze periode 2026-2030 collegeverantwoordelijkheid in te vullen om tezamen met andere partij(en) te werken aan een slimme en sterke gemeente. Mochten de evaluatieresultaten wijzen op dat behoud van zelfstandigheid niet verstandig lijkt, dan komen wij met vervolgvorstellen die daarop aansluiten, maar ook verbinding hebben met onze inwoners.

Programmacommissie Toekomstig KLM
Loon op Zand, De Moer, Kaatsheuvel, 6 december 2025

Marten Krikken
Maikel van der Velden
Arno Coomans
Geert van Kempen
Margreet Smeets

Naast onze MISSIE hebben wij een zevental thema's en een aantal geografische speerpunten in relatie tot onze lokale gemeenschappen

Onze thema's zijn:

- 1) Robuuste financiële huishouding;
- 2) Transparante bestuurlijke toekomst
- 3) Versterken van ons economisch profiel
- 4) Participatie en communicatie
- 5) Sociaal Domein
- 6) Ruimtelijk beleid / Wonen
- 7) Klimaat maatregelen

Thema 1: Robuuste financiële huishouding

Wij geloven in een gemeente die sociaal, duurzaam en financieel gezond is. Een plek waar inwoners weten waar hun belastinggeld naar toe gaat en waar besluiten in openheid worden genomen. Onze koers: investeren in mensen en voorzieningen, zonder de financiële basis uit het oog te verliezen. Meer specifiek: Breid de financiële horizon van de nu huidige papieren werkelijkheid van 4 jaar uit naar bijvoorbeeld een 'eigen' (werk-)horizon van 10 jaar, waarin je de ambities tussen raad en college kunt spiegelen en zodoende evenwichtiger beleid met elkaar kunt afstemmen. De eerlijke werkelijkheid komt dan meer onder handbereik. Kijk nog eens kritisch naar het rapport van Berenschot (2021) en het advies van Deloitte (2025) *en kom uiterlijk eind 2027 met de al eerder beloofde evaluatie bevindingen.*

Een robuuste gemeentebegroting geeft ruimte voor investeringen in de toekomst. Kernpunten die dit thema versterken en uitwerking behoeven, zijn naar ons oordeel:

- **Meerjarige begrotingsdiscipline:** werken met realistische meerjarenramingen en jaarlijkse toetsing op werkelijke haalbaarheid.
- **Slimme investeringen:** prioriteit voor projecten die zowel sociaal als economisch rendement opleveren (bijv. energiebesparing in gemeentelijke gebouwen).
- **Reserves versterken:** structureel een deel van overschotten toevoegen aan de algemene reserve om schokken op te vangen.
- **Kostenbewust beleid:** kritisch kijken naar externe inhuur en overhead, zonder afbreuk te doen aan dienstverlening.
- **Lokale economie stimuleren:** samenwerking met ondernemers en maatschappelijke organisaties om inkomsten te vergroten en werkgelegenheid te versterken.

Thema 2: Transparante bestuurlijke toekomst

Het doel van een transparante bestuurlijke toekomst is simpelweg dat in het geval dat het gemeentebestuur een begroting en/of een activiteitenplan presenteert eerlijk en begrijpelijk communiceert. Met een zekere regelmaat blijkt dat financiële analyses op een zodanige wijze worden gepresenteerd, dat voor de lezer niet blijkt wat of waarop nu bijvoorbeeld moet worden bezuinigd. De Begroting 2025 biedt recentelijk nog een mooi voorbeeld hiervan hoe lezers niet konden herleiden wat ten grondslag lag aan de excentrieke verhoging van de OZB.

Transparant communiceren is dus een uitdaging, maar ook het inhoudelijk beargumenteren waarom het gemeentebestuur linksaf zou moeten gaan in plaats van rechtsaf. Voor wat betreft de inhoud is er een belangrijk verband tussen een robuuste financiële huishouding en de communicatie daarover. Op het operationeel niveau (project niveau) kan iets een succes zijn, terwijl op het strategisch niveau (hoe kijken wij naar de lange duur) een andere boodschap nodig kan zijn. De discussie met betrekking tot onze bestuurlijke toekomst moet niet worden toegedekt met argumenten die gelden op de korte termijn. Toekomstig KLM is alert om steeds dit soort onderscheid aan de orde te stellen. Bij het uit ontwikkelen van een transparante bestuurlijke toekomst en bijpassende communicatiemiddelen passen onderstaande 5 kernpunten:

- **Open data & inzicht:** alle begrotings- en beleidsinformatie online toegankelijk maken in begrijpelijke taal en visuele dashboards.
- **Burgerparticipatie:** inwoners vroegtijdig betrekken bij plannen via wijkbijeenkomsten, digitale inspraak en burgerpanels.
- **Heldere verantwoording:** jaarlijks een publieksvriendelijk jaarverslag over resultaten, kosten en effecten.
- **Integriteit & controle:** strikte naleving van integriteitscodes en onafhankelijke toetsing van grote projecten.
- **Toegankelijke besluitvorming:** raadsvergaderingen live streamen en samenvatten in korte, deelbare video's.

Thema 3: Versterken van het gemeentelijk economisch profiel

Het (economisch / toeristisch) profiel van onze gemeente is in de loop van afgelopen decennia – mede door toedoen van de enorme ontwikkeling die De Efteling heeft doorgemaakt – geleidelijk aan verworven tot een toeristische trekpleister. De aantrekkingskracht van de Loonse en Drunense Duinen (Van Gogh Nationaal Park) heeft daar zeker ook aan bijgedragen. In de loop van de tijd heeft het particulier initiatief een rijke schakering aan Bed & Breakfast (B&B) verblijven binnen onze gemeente ontwikkeld. De toeristenbelasting is door deze ontwikkeling een belangrijke bron van inkomsten geworden. Terzijde zou je de vraag kunnen stellen hoe de gemeentelijke uitgaven zich zouden verdragen als deze belastingbron er niet zou zijn geweest. Maar dit terzijde.

Langzaam evolueerde onze gemeente tot een herkenbare toeristisch profiel. Het wordt tijd dat de gemeente in volwassen samenspraak met deze branche activiteiten faciliteert die complementair zijn aan bestaande activiteiten. Dat kan door vooral op prikkelende wijze het bedrijfsleven uit te nodigen om te komen tot het inbedden van interessante activiteiten binnen de gemeente. Te denken valt aan het ontwikkelen van je eigen dorpscentra, die zichtbaar al jaren kenmerken van krimp vertonen. Het is namelijk zo dat wij naast ondernemers met een toeristisch profiel, ook nog een grote variatie hebben aan ondernemers met een geheel ander karakter. Hier bruist het van ideeën. Ze komen echter niet tot wasdom in een politiek klimaat, dat “new business development” nauwelijks begrijpt. Daarom is inzet van ontwikkelingsmaatschappijen, zoals bijvoorbeeld de Brabantse Ontwikkeling Maatschappij (BOM) en Midpoint (waarvan wij aandeelhouder zijn!) onmisbaar. Door hen te betrekken combineert Loon op Zand zijn schaarse menskracht en financiële middelen slim met expertise uit de ontwikkelingsbranche, wat leidt tot een multiplier (soort economisch sneeuwbaaleffect) om risicodragend kapitaal aan te trekken in onze dorpscentra. Dat vereist visie en kennis om de eerste stap te maken, maar vooral bestuurlijke durf en kracht om het te doen !

Thema 4: Participatie en Communicatie

Toekomstig KLM wil niet dat participatie en communicatie loze begrippen worden. Zij zijn juist het cement van de producten, processen en diensten die de gemeente levert. Een goede dienst leveren met een slechte boodschap is net zo pijnlijk als een slecht project initiëren met een fantastisch verhaal. Ook de gemeente slaat de plank weleens verkeerd. Dat mag best gecommuniceerd worden. Als er maar van geleerd wordt en als de lessen worden opgeslagen in het geheugen van de organisatie. Inwoners, ondernemers en verenigingen moeten zich gehoord, gezien en serieus genomen voelen. De volgende kernpunten verdienen aandacht:

- **Vroegtijdige betrokkenheid:** Plannen worden in een vroeg stadium gedeeld via wijkbijeenkomsten, digitale inspraak en burgerpanels, zodat inwoners invloed hebben vóórdat besluiten vastliggen.
- **Transparantie in besluitvorming:** Alle beleids- en begrotingsinformatie wordt in begrijpelijke taal en visuele dashboards online beschikbaar gesteld.
- **Heldere terugkoppeling:** Jaarlijks een publieksvriendelijk verslag over behaalde resultaten, kosten en effecten.
- **Toegankelijke politiek:** Raadsvergaderingen live streamen en samenvatten in korte, deelbare video's.
- **Verbinding met de gemeenschap:** Actieve aanwezigheid van bestuurders in de dorpen, met vaste aanspreekpunten die continuïteit waarborgen.

Met betrekking tot participatie geldt dat dit niet hetzelfde is als het organiseren van een inspraakavond. Het draait om een cultuur waarin inwoners structureel meedenken en meebeslissen. Dat vraagt om nieuwe vormen van dialoog en een overheid die actief op zoek gaat naar de stem van minder gehoorde groepen. In het nieuw op te zetten participatiebeleid verdienen onderstaande 4 kernpunten aandacht.

- **Co-creatieprojecten:** Bijvoorbeeld bij herinrichting van een plein: inwoners, ondernemers en ontwerpers werken vanaf het eerste schetsontwerp samen.
- **Digitale participatieplatforms:** Waar inwoners ideeën kunnen indienen, stemmen en volgen hoe hun voorstel wordt opgepakt.
- **Burgerbegroting:** Een deel van het gemeentebudget wordt door inwoners zelf verdeeld over projecten in hun wijk.
- **Communicatie op maat:** Niet alleen via gemeentepagina's, maar ook via sociale media, podcasts en korte video's die aansluiten bij verschillende doelgroepen.

Thema 5: Sociaal Domein

Het Sociaal Domein is een veelbesproken beleidsterrein van de gemeente. Het omvat alle aspecten die bijdragen aan de zelfredzaamheid en participatie van burgers, te weten van jeugdzorg tot ouderenzorg, van werk en inkomen tot maatschappelijke ondersteuning. Daarom kan gerust gesteld worden dat in dit beleidsveld zonder enige twijfel het meeste geld omgaat. In de oorspronkelijke begroting 2024 ging het om de helft van de totale begroting van € 70 miljoen.

Toekomstig KLM beschouwt het Sociaal Domein als het sociale, leefbare en inclusieve Loon op Zand waarin iedereen kan meedoen, ongeacht leeftijd, gezondheid of inkomen. Dat veronderstelt dat een effectief sociaal beleid preventief, dichtbij en op maat moet zijn. Toekomstig KLM realiseert zich dat dit een ferme uitspraak is, om de simpele reden dat vergrijzing veel vergt van het budget en vanaf 2024 gebleken is dat complexe jeugdhulpverlening behoorlijk kostbaar kan zijn en diepe deuken in de begroting maakt.

De gemeente heeft het uitvoerende werk uitbesteed aan Baanbrekers (o.a. schuldhulpverlening) en Hart van Brabant (o.a. Jeugdhulpwet). Dat levert voor de gemeente een spanningsveld op. Enerzijds is de hulp zo specialistisch dat het noodzakelijk is dit uit te besteden aan deskundigen, anderzijds kan de hulpvraag in enig begrotingsjaar zodanig groot zijn, dat kostenoverschrijdingen onvermijdelijk lijken te worden of tardieve signalering aan de gemeente plaatsvindt.

Ongebreidelde hulpverlening zal in de nabije toekomst te kostbaar zijn voor onze gemeente. Als het aangekondigde Ravijnjaar in 2028 (minder inkomsten van het Rijk naar onze gemeente) doorgaat, dan dienen met betrekking tot dit beleidsveld nu al, doch uiterlijk in de Begroting 2028, harde en effectieve afspraken te worden gemaakt. Dat is afhankelijk van de informatie die naar verwachting in mei 2027 onze gemeente pas bereikt. De speerpunten moeten gericht zijn op de uitwerking van preventieve programma's, het bewerkstelligen van sterke lokale netwerken (meer samenwerking tussen professionals), betaalbare voorzieningen zoveel mogelijk behouden en mogelijk het (meer) inzetten van multidisciplinaire teams die zichtbaar zijn in de wijk.

Thema 6: Ruimtelijk Beleid / Wonen

Met het van kracht worden van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is het vergunningstelsel ingrijpend veranderd. Dat zorgt nog steeds voor schokeffecten in onze hedendaagse uitvoering, maar mag geen reden zijn voor onzekerheid en vertraging bij het bouwen van woningen. "Bouwen, Bouwen, Bouwen" is een belangrijke slogan geweest in de afgelopen raadsperiode. Toch is het behaalde contingent van 800 woningen niet gehaald. Landelijke ontwikkelingen (milieuaspecten, PFAS, stikstofbeperkingen) speelden daarbij een rol. Bij inbreidingsgebieden speelden vooral juridische obstakels en lange doorlooptijden een rol.

Toekomstig KLM is voor het benutten van inbreidingsgebieden in onze dorpscentra voor woningbouw, maar wil daar terughoudend mee omgaan. Dit om de simpele reden dat eenmaal uitgegeven percelen voor een bedrijfslocatie niet in alle gevallen moeten worden "gemengd" met woningen. Dat is prachtig voor projectontwikkelaars, maar vereist een gemeentelijke visie op wonen/werken. Ruimtelijke keuzes bepalen namelijk hoe de gemeente er over tientallen jaren later nog uitziet. In deze keuzes dient naar het oordeel van Toekomstig KLM een evenwicht tussen woningbouw, economische ontwikkelingen en leefkwaliteit te worden gevonden.

Belangrijk om bouwen mogelijk te maken is het gebruik maken van instrumenten die daarvoor Loon op Zand kunnen helpen. Een actief grondbeleid betekent dat de gemeenten potentiële bouwgrond koopt en het aangekochte bouwrijp maakt. Dit instrument kan snelheid bevorderen in de ontwikkeling, omdat de gemeenten (flankerende) juridische middelen heeft om de eigen ontwikkelingen te bespoedigen. Actief grondbeleid vereist echter wel gedegen kennis van projectmanagement en actief toepassen van participatie met alle stakeholders. Deze voorwaarde verdient professionele invulling. Toekomstig KLM pleit voor introductie van een actief grondbeleid en een ruimtelijke ontwikkeling die past bij het karakter van onze dorpen. De volgende kernpunten moeten daarbij in acht worden genomen:

- **Dorpscentra versterken:** Ontwikkeling van authentieke, levendige centra in samenwerking met lokale ondernemers en passend bij het karakter van elk dorp.
- **Woningbouw met visie:** Realiseren van betaalbare en duurzame woningen, met oog voor starters, senioren en doorstroming.
- **Slimme mobiliteit:** Verbeteren van fiets- en wandelverbindingen, en stimuleren van duurzaam vervoer.
- **Regie bij de gemeente:** Gemeente als regisseur die samen met ontwikkelingsmaatschappijen (BOM, Midpoint) initiatieven faciliteert en bewaakt. Het aanwijzen van gebieden aan de randen van de dorpen voor woningbouw hoort bij een regie gemeente.
- **Woonvisie met doorstroming:** Nieuwbouw die inspeelt op de hele woonketen, zodat senioren kunnen verhuizen en starters instromen.
- **Groene buffers:** Aanleggen van gecultiveerd groen en natuurstroken als overgang tussen bebouwing en natuurgebieden.
- **Duurzame bouw:** Eisen voor energiezuinige materialen, natuur inclusief bouwen en klimaatbestendige inrichting.

Thema 7: Klimaat maatregelen

We ontkomen niet aan de mondiale ontwikkelingen, die in toenemende mate de gevolgen laten zien op lokaal niveau. We hebben het over de hete(re) zomers, afnemende neerslag, plotselinge windhozen, bodemverdroging, fijnstof toename, etc. Met een toekomstbestendige gemeente moeten we ook als zeer kleine speler in de wereld een klimaatbeleid als een morele plicht zien naar onze inwoners om de leefomgeving gezond en groen te houden. Concrete klimaatmaatregelen zijn in onze ogen pas effectief én financieel te verantwoorden, indien die actief bijdragen aan het beperken van de lokale klimaatverandering en het voorkomen van de gevolgen ervan.

De volgende kernpunten zijn in dit kader van belang:

- **Energietransitie versnellen:** Investeren in energiebesparing in gemeentelijke gebouwen en stimuleren van zonnepanelen en isolatie bij inwoners en bedrijven.
- **Klimaatadaptatie:** Aanpassen van de openbare ruimte aan extreme weersomstandigheden, zoals waterberging, vergroening en hittebestendige inrichting.
- **Duurzame mobiliteit:** Bevorderen van elektrisch vervoer en deelmobiliteit, met voldoende laadpunten in alle kernen.
- **Circulaire economie:** Verminderen van afvalstromen en stimuleren van hergebruik en lokale circulaire initiatieven.
- **Samenwerking en educatie:** Betrekken van scholen, verenigingen en bedrijven bij klimaatprojecten en bewustwordingscampagnes.
- **Energiecoöperaties:** Inwoners investeren samen in zonnepanelen of windmolens en profiteren van de opbrengst.
- **Groene daken en gevels:** Subsidies en begeleiding voor particulieren en bedrijven om hittestress te verminderen en biodiversiteit te vergroten.

- **Overlastbestendige wijken:** Regenwater opvangen in wadi's, vijvers en infiltratiekragen om overlast te voorkomen.

Speerpunten naar dorp en overkoepelend

Overkoepelend:

- Op de allereerste plaats is Toekomstig KLM er voor de (belangen van de) inwoners. Onze in 2021 opgerichte partij richtte zich op het geven van uitwerking aan het Berenschot rapport. Dit rapport gaf aan dat onze gemeente politieke keuzes moest maken voor een toekomstig bestendige gezonde gemeente. Hoewel de raad besloot een evaluatie te doen vóór het einde van 2023 is dat er nooit van gekomen. Daar waren de initiatiefnemers van Toekomstig KLM bij voorbaat al bang voor. Inmiddels is in de afgelopen vier jaar de basis gelegd voor meetpunten in de bedrijfsvoering. Nu dat deze basis is gelegd en wordt ingevuld door een onafhankelijke partij (accountant), durft Toekomstig KLM de belofte te geven dat uiterlijk 2027 het evaluatierapport er dan echt gaat komen. De 4 scenario's van het Berenschot rapport gelden daarbij nog steeds als uitgangspunt, te weten: zelfstandig blijven, bestuurlijk fuseren, ambtelijk fuseren of netwerkorganisatie worden/optimaliseren.
- Opzetten sterke lokale gemeenschappen; opbouwen van een structuur van verbinding tussen en met Gemeenschap en Gemeente (Zie ons artikel in De Duinkoerier d.d. 10-9-2025).
- Femicide en jeugdproblematiek verdienen blijvende uitwerking in ons veiligheidsbeleid. Geen papieren werkelijkheid creëren, maar een uitvoerbare werkelijkheid creëren.
- De terugloop van vrijwilligerswerk is schrikbarend. Samen met verenigingen bekijken welke maatregelen wij samen kunnen ontwikkelen om onze cement van de maatschappij niet afbrokkelt.
- Criminaliteit welke in verband staat met het continue verstoren van de openbare orde of een andere vorm van ondermijning in relatie tot het woongenot in de dorpen (drugsgebruik, geluidsoverlast door voertuigen of anderszins e.d.) moet serieuze aandacht krijgen bij het bestrijden (repressief) of voorkomen (preventief). En met serieuze aandacht bedoelt Toekomstig KLM dat wij moeten handelen vanuit een gezamenlijke kracht: straat, wijk, dorp en gemeentelijk bestuur.
- Sporten blijft mogelijk voor iedereen. De gemeente draagt zorg voor het slechten van financiële barrières voor de jeugd (in ieder geval) tot 21 jaar en mindervaliden.
- Het gehele proces van afvalinzameling, -verwerking, en -bewerking dient plaats te vinden binnen de toekomstige technologische mogelijkheden op dit terrein met als uitgangspunt dat te allen tijde "de vervuiler betaalt". Ons Diftar systeem dient hierop aan te sluiten.
- Publiek Private Samenwerking (PPS) is de sleutel voor succes voor ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid binnen onze gemeente. Gemeente in de rol van facilitator en/of regisseur.
- Kritische herbezinning op blijvende deelname aan het Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT). Onze gemeente heeft een unieke profiel dan andere RBT gemeenten.
- Opvangcentrum voor vluchtelingen realiseren en voor langere duur operationaliseren; kortom uitvoering conform regelgeving zoals van onze gemeente wordt verwacht, maar zorgdragen voor veiligheid van vluchteling en inwoner.
- Zorg en maatwerk bij zorg en ondersteuning, maar we beschouwen kritisch wat echt kan.
- Zorg voor optimale armoedebestrijding; perspectief bieden aan hen die zorg vragen.

Loon op Zand:

- Oplevering nieuw dorps huis wordt eindelijk in 2027 beoogd, maar nu al beginnen met ingebruiknemingsplan voor gebruikers en tarifiering, zo ook beheer duurzaam regelen.
- Centrumvisie Loon op Zand ontwikkelen EN uitvoeren door eventuele complementaire functies met het nieuwe dorps huis over en weer volledig te benutten.
- Investeren in een plek waar jongeren zich thuis voelen is nooit weggegooid geld. Jongerencentrum De Kuip aan de Klokkenlaan is een ontmoetingsplek, een creatieve ruimte en een veilige omgeving voor jongeren. Deze voorziening moet dus op de bestaande plek behouden blijven.
- Participatie op gang brengen in en met lokale gemeenschap: resultaten als inzet gebruiken voor ontwikkelen van bedrijvigheid door Particulier Initiatief.
- Voetpad van Kloosterstraat doortrekken naar Baden Powellweg en veilige oversteek naar Molenstraat met het oog op aangrenzende verblijfsaccommodatie en wandelaars. Actie maakt deel uit van “Loon op Zand Wandelgemeente 2021”.
- Veel inwoners uit het dorp pleiten voor een constante groene beplanting in de kern. Beukenhagen geven een doods aanzicht en fictieve duinlandschapjes bij Buro DeVille en De Kiosk zouden in overeenstemming moeten worden gebracht met het overeenkomende totaalbeeld van het dorp. Om toekomstige beheerkosten in de hand te houden moet de beplanting gericht zijn op efficiënt en eenvoudig onderhoud.
- Toerisme en onveilig verkeer gaan niet samen. Door blijvend rekening te houden met de kwetsbaarheid van de voetganger is (meer) handhaving in de 30 km zones gewenst en zullen zo nodig meer aanvullende maatregelen moeten worden genomen in het parkeerbeleid.

Kaatsheuvel:

- Theater 't Klavier daadwerkelijk als theater activeren voor onze inwoners.
- Centrumplan operationaliseren en vooral uitbouwen met medeneming van herstructurering van de Hoofdpoot. Wonen heeft prioriteit, maar in centrum gebied met verstand de bedrijvigheid op een logische wijze geclusterd houden. De Blauwe zone blijft een Unique Selling Point (USP) voor de gemeente.
- Op korte termijn: Basisschool De Vaert en Van Haestrecht College renoveren / verbouwen.
- Toenemende verkeersintensiteit op de Europalaan onderzoeken en structurele maatregelen en voorzieningen voor de langere termijn implementeren.
- Er is lang niet zoveel gebouwd in onze gemeente als beloofd is. Nog steeds is er een enorme woonbehoefte in Kaatsheuvel. Sociale woningbouw en bouw van vrije sector woningen zal in de komende raadsperiode hoge prioriteit krijgen.

De Moer

- Openbare basisschool “De Start” functioneel herstructureren; studie naar mogelijkheden voor multifunctioneel dorpsgebruik;
- Meewerken aan respectvolle herstructurering van H. Joachim kerk. Deze kerk is in juli 2025 gesloten en geldt mogelijk als enig beeldbepalend monument van De Moer. Er bestaan lokale initiatieven om (een gedeelte van) de kerk in te zetten als samenkomen voor de inwoners. Hoe dan ook, het dorp De Moer heeft recht op een eigen bruisend dorps hart. Daarom staat Toekomstig KLM voor elk redelijk voorstel open om de mogelijkheden daartoe te realiseren.
- Samen met bewoners beschouwen van wensen binnen de kaders van de Omgevingswet.

Bijlage

1. Bestuurlijke vitaliteit en financiële slagkracht

Bestuurlijke vitaliteit wordt in de politiek veelgebruikt. In de opvatting van Toekomstig KLM betekent het simpelweg “bestuurlijke gezondheid”. In de loop der jaren zien wij dat politici hier twee verschillende betekenissen aan geven. Volgens sommigen wordt met bestuurlijke vitaliteit enkel goed bestuur uitgedrukt dat tot uiting komt in bijvoorbeeld de mate van stabiliteit en (daarmee) het voortbestaan van de gemeente. Dat is de meest vage uitleg. Anderen hebben het over een uitmuntende bestuurlijke vitaliteit in het geval dat de geformuleerde politieke doelstellingen ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd of effectief zijn, of in het geval dat er maatschappelijk gezag is verworven of de wensen van de inwoners zijn gevolgd. Toekomstig KLM hanteert beide zienswijzen, maar heeft in de afgelopen drie jaar vooral in de raad het debat gevoerd c.q. willen voeren in de zin van de tweede betekenis.

Of het nu om organisatorische zaken ging, begrotingskwesties of op projectniveau, Toekomstig KLM heeft vaak moeten constateren dat er op strategisch niveau en operationeel niveau grote verschillen zitten tussen wat wij zeggen en wat wij doen. Dit is al jaren gaande. Onze rekenkamercommissie heeft dat feilloos beschreven in een aantal rapporten waarin onze handelwijze als raad en college werden beschreven. Toekomstig KLM heeft terug gegraven naar 2010. Dat lijkt ver weg, maar de boodschap van onderstaande rapporten is nog steeds actueel. De rapporten zijn door Toekomstig KLM in raad of audit comité bespreekbaar gesteld. De rapporten maken in samenhang deel uit van de hieronder beschreven 8 belangrijke momenten. Zij geven het eerlijke beeld dat de financiële situatie van de gemeente niet zo robuust is, als steeds wordt voorgespiegeld.

Een (niet volledige) overzicht van belangrijke zaakgevallen die in samenhang het strategisch financieel perspectief illustreren:

- 1) Vanaf 2010 heeft de rekenkamercommissie de handschoen opgepakt om het projectmatig werken in onze gemeente door te lichten. In haar rapport met de veelzeggende titel “Grip op projecten?” worden op **28 februari 2013** de onderzoeksbevindingen met de raad gedeeld. De conclusie was net zo eenvoudig als schokkend: “Er wordt in naam projectmatig gewerkt, maar noch de rol van de raad noch de leidraad is bekend.” In gewone mensentaal: we doen maar wat.
- 2) **In maart 2018** volgt een nieuw rapport van de rekenkamercommissie “Lessen voor projectmatig werken”. De commissie stelt vast dat de raad moeite heeft om zelf vanuit beleidsnota’s concrete kaders te stellen voor het college van Burgemeester en Wethouders. Dat maakt het ook moeilijk om te sturen in een later stadium (p.11). Het rapport is destijds door raad en college voor kennisgeving aangenomen.
- 3) Eind 2019 was het ontstane financiële debacle naar aanleiding van de realisatie van De Werft aanleiding om opnieuw de rekenkamercommissie te betrekken voor een projectmatige analyse. **Op 20 april 2020** verscheen het zeer leeswaardige rapport “In Control?”. In deze reconstructie en analyse van de projectbeheersing bij de realisatie van sporthal De Werft in Kaatsheuvel, komt de commissie met voorbeelden over *niet* volgens de regels is gewerkt (p.7), een *niet* transparante communicatie tussen college en raad (p.8). Ook de raad heeft gefaald haar controlerende taak uit te voeren (p. 15 e.v.). Heldere conclusies, waarmee destijds niets is gedaan.
- 4) Ondertussen is vanaf 2019 het project “Organisatieontwikkeling” door het college opgepakt. **In de begrotingen 2019 tot en met 2023** is voor ten minste 3 miljoen euro

‘ontwikkelingsbudget’ door de raad ter beschikking gesteld. Later blijkt dat dit projectmatig geen kop en geen staart had. In januari 2023 verscheen het rapport “Organisatieplan Loon op Zand” van de gemeentesecretaris, waarin onomwonden werd aangegeven dat er in de achterliggende tijd nog niets concreets tot stand was gekomen (p. 5 eerste alinea). Medio 2024 implementeerde ons college als enige gemeente in Nederland het Baarda functiewaarderingsstelsel. Sindsdien bedragen de meerkosten van de organisatie € 3 miljoen per jaar. Een dwarsverband met het implementeren van de projectmanagement discipline is in deze operatie niet gemaakt. Het ontbreekt de gemeente tot op heden nog steeds aan ervaren projectleiders voor economische en ruimtelijke projecten.

- 5) In 2021 verrichtte het college een eigen onderzoek (artikel 213a Gemeentewet) naar de wijze waarop de gemeente risicomanagement en contractmanagement uitvoert. Beide vormen van managementsturing hebben dwarsverbanden met de basisregels van het managen van een project. Het audit comité (de financiële raadscommissie) van de gemeente keek om deze reden reikhalzend uit naar de onderzoeksbevindingen. Op **15 september 2022** verscheen het rapport “Het Klavier - 213a-“. Het rapport – zelf opgesteld door het hoofd Financiën – slaagt er zeker in de al voor insiders lang herkenbare praktijk onder woorden te brengen door als leidende bevinding in het rapport op te nemen dat “we vaak maar snel ergens aan beginnen en later nadenken”. Eén van de aanbevelingen luidt dan maar weer voor de zoveelste keer dat opdrachtgever (raad) en opdrachtnemer (college) met elkaar helder moeten communiceren (p. 14). Daar is moed voor nodig om dat te publiceren, maar het is tevens teleurstellend vast te stellen dat anno 2022 we nog weinig in de praktijk brengen van logische planvorming. Toekomstig KLM heeft geknokt om dit rapport in het licht te bezien van de rekenkamercommissie rapporten en te komen met bindende afspraken. Dat is gelukt. Er is een kaderstelling uitgewerkt voor grote projecten met medeneming van de bevindingen van de rekenkamercommissie (notulen 23 mei 2023; agendapunt 4).
- 6) Ondertussen is gedurende **de periode van 2010 tot en met 2019** het eigen vermogen van de gemeente rap gedaald: van € 30,1 miljoen tot € 16,3 miljoen. Deze afname van € 14 miljoen bracht een daling van de solvabiliteit met zich mee van 28% naar 15%. De streefwaarde is groter dan 20%! De financiële ruimte van de gemeente om structurele kosten te dekken met structurele inkomsten daalde fors van 10% in 2018 naar 1%. In 2024 bedroeg deze zelfs -1%. De streefwaarde is groter dan 0. Hoe dan ook, in 2019 gingen alle alarmbellen af. Er werd gelijk aan de handrem getrokken. De wethouder van Financiën werd geofferd, de OZB en de Toeristenbelastingen werden fors verhoogd en er werd beleidsarm doorgewerkt. Dat laatste is een sjiek woord voor bezuinigen en geen nieuwe investeringen uitvoeren. Ten slotte kreeg het gerenommeerde bureau Berenschot opdracht om te analyseren wat ons toch “zomaar” was overkomen.
In februari 2021 is het belangrijke rapport “Bestuurlijke Toekomst Loon op Zand” opgeleverd door Bureau Berenschot. De raad als opdrachtgever van dit rapport, heeft met dit onderzoek een nieuwe stap willen zetten in de eigen bestuurlijke toekomst (p. 47). De eindconclusies van het rapport logen er niet om. Op pagina 43 wordt kernachtig samengevat dat er wordt gewerkt aan verbetering en er is politiek bestuurlijk optimisme, maar het huidige beeld vraagt nog steeds wel aandacht. De structurele sluitendheid van de begroting stond onder druk; (). De reservepositie is echter bescheiden en de weerstand t.o.v. het risicoprofiel nadert een kritieke grens.

De schuldpositie is in de begroting 2020 en 2021 verder opgelopen. De lokale lasten zijn vergeleken met de regio al hoog. In het rapport tekent zich een schrikbarend beeld af. Tegelijkertijd zien we dat een groot aantal maatschappelijke opgaven (zoals de zorg, ruimtelijke en milieu competenties en gestelde eisen waaraan gemeenten moeten voldoen) op Loon op Zand af komt. Het evenwicht tussen wat de gemeente moet realiseren en wat de gemeente aan kan, komt daarmee steeds meer onder druk te staan. *De kans is reëel dat daarom het ambitieniveau verlaagd moet worden. Niet alles zal meer kunnen. De vraag wordt door Berenschot opgeworpen of dit in lijn is met de politieke wensen. Politieke keuzes zijn noodzakelijk.*

De eindconclusie luidde: **Niets doen is geen optie.**

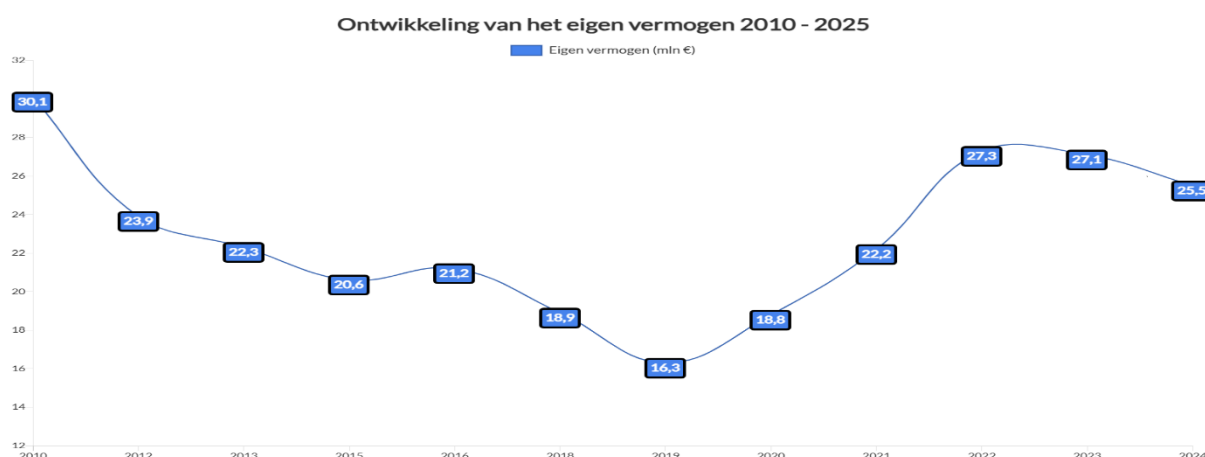
- 7) Tenslotte de actualiteit. De begroting 2024 begon met de voorspelling van een volledig in evenwicht zijnde balans tussen inkomsten en uitgaven. Uiteindelijk werd in **december 2024** door het college gerapporteerd (Slotwijziging 2024) dat er een tekort werd verwacht van € 2,5 miljoen over 2024. Volledig overrompeld door de slechte ontwikkelingen gingen alle alarmbellen af. Dit tekort zou namelijk jarenlang doorwerken op komende begrotingen. Om die reden werd Deloitte ingeschakeld om samen met raad en college te analyseren hoe de gemeente dit maal verrast kon worden en welke maatregelen noodzakelijk waren.
- 8) In **februari 2025** kwam de spoed analyse al. Deloitte stelde vast dat de verslechterde situatie in 2024 niet alleen ontstaan was door externe ontwikkelingen, maar ook door bestuurlijke keuzes (anders gezegd: het nalaten van keuzes). Vanaf 2019 stelt Deloitte vast dat de aandacht voor een financieel sterkere situatie is vergroot en heeft Loon op Zand door bezuinigingen en verhoging van de lokale lasten het eigen vermogen van 2020 tot en met 2022 kunnen tillen naar € 27,3 miljoen. Omdat vanuit het gemeentefonds weinig verbetering op korte termijn is te verwachten voor het sociaal domein en eerder een achteruitgang vanaf 2028 (het nieuwe Ravijnjaar) valt te verwachten, zijn voor fundamentele besluiten voor een bestendige gemeente **politieke keuzes noodzakelijk**. Kortom, het advies van Deloitte (2025) sluit naadloos aan bij dat van Berenschot (2021). De geschiedenis herhaalt zich.

Onderstaand door Deloitte opgemaakte grafiek illustreert drie fasen, te weten:

Fase 1) de val van het eigen vermogen van 2010 tot en met 2019;

Fase 2) de korte herstelperiode van 2020 tot en met 2022;

Fase 3) de terugloop van het eigen vermogen vanaf 2023.

2. Concluderende bevindingen

Met het overzicht is naar ons oordeel vanaf 2010 in kaart gebracht dat de gemeente behoorlijke uitdagingen heeft met zijn eigen financiële huishouding. De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat wij – door het ontbreken van een strategisch financieel controle kader – ons steeds laten verrassen. De noodzaak wordt daarvan niet ingezien. Dat zien wij ook terug in de reacties op de kritische rekenkamerrapporten. Die waren er namelijk niet.

A. Basis al jaren niet op orde.

Projectmanagement, contractmanagement en risicomanagement vereisen vakinhoudelijke inzichten en interdisciplinaire werkwijzen. Niet goed projectmanagement leidt tot verspilling van geld. Het onderzoek naar sporthal De Werft maakte inzichtelijk dat er een (onnodige) budgetoverschrijding was van € 700.000,-. Bij de planvorming welke leidde tot de sloop en een nieuw ontwerp voor De Wetering werd de raad in 2022 geconfronteerd met een afschrijving van € 1,4 miljoen verspilde plankosten. De opmaak naar een nieuwe organisatie kostte zelfs miljoenen, totdat in 2023 een onthullend rapport verscheen dat deze miljoenen op dat moment niet tot het gewenste doel hadden geleid. *Er wordt dus veel verspild en dat moet stoppen*, want de rekening wordt neergelegd bij de burger. Toekomstig KLM heeft hiervoor herhaaldelijk aandacht gevraagd en na lange discussies in het Audit Comité kunnen bewerkstelligen dat dit onderwerp nu eindelijk meer aandacht krijgt.

B. Meerjarenplanning is een papieren werkelijkheid

De tijden worden steeds complexer en ingewikkelder. Ook de onderwerpen die op het bordje komen te liggen bij de gemeente vereisen steeds meer een multidisciplinaire kijk op zaken. De raadsvoorstellen geven nog lang niet altijd de indruk dat vanuit alle perspectieven een onderwerp wordt belicht. Ondanks de in 2024 uitgevoerde organisatie opwaardering, merkt de raad niet dat dit een merkbaar verschil geeft voor een kwaliteitsimpuls voor de wijze waarop wij met elkaar beslissen als raad.

Toekomstig KLM heeft in de raads werkgroep Bestuurlijke Toekomst gepleit voor introductie van een werkbegroting met realiteitsgehalte. Door een langere tijdshorizon te nemen van bijvoorbeeld 10 jaar, krijg je meer zicht op de financiële effecten van je investeringsbesluiten. Dit is een middel om als gemeente te becijferen of je politieke voornemens ook daadwerkelijk houdbaar zijn na de realisatie. Dat het idee niet is omarmd bleek Toekomstig KLM later pas toen bij de behandeling van de jaarrekening 2024 bleek dat onze activiteitsniveau bijna de € 100 miljoen aantikte, terwijl de raad startte met een (primitieve) begroting van € 70 miljoen. Een afwijking van 42% tussen begroting en realisatie! Dat kan toch niet? Een organisatie die een financiële afwijking heeft van 42% heeft simpelweg een andere dynamiek.

Tenslotte dit. De complexiteit van de hedendaagse maatschappij vereist ook een hands on financieel beleid. Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen op zelfs onzekere gebeurtenissen bij onze verbonden partijen wordt noodzakelijk(er). Een interpellatiedebat – het eerste ooit in de gemeente - welke Toekomstig KLM samen met GemeenteBelangen organiseerde bracht aan het licht dat van de aanstormende tekorten op het gebied van specialistische jeugdhulp in 2024 het college wel kennis droeg dat ze er aan kwamen, maar alleen niet wist hoe hoog dat tekort zou bedragen. Vanwege deze onzekerheid werd er voor de zekerheid geen rekening mee gehouden in het lopend

begrotingsoverleg 2025. Nu zit Loon op Zand nog met de gebakken peren en kent de begroting 2025 door het nalaten van tijdig ingrijpen nog steeds een tekort van € 2 miljoen.

C. Politieke keuzes moeten nu worden gemaakt

Zowel Berenschot (2021) als Deloitte (2025) komen tot eensluidende inzichten dat Loon op Zand politieke keuzes moet maken. Berenschot heeft een viertal scenario's genoemd, variërend van zelfstandig blijven, tot het verder uitwerken van een netwerkorganisatie of een fusie van ambtelijke aard dan wel van bestuurlijke aard. De coalitie heeft gekozen voor het zelfstandig voortbestaan. Maar deze variant vereist ook dat er hard gewerkt moet worden aan het gezond blijven van de financiën. Daarvan is niets gebleken.

Toekomstig KLM stelt vast dat na drie jaren belastingverhogingen en beleidsarm opereren, het financiële karrewiel weer in het oude spoor dreigt te slippen. De solvabiliteit dreigt – zonder meevallers vanuit het Rijk - dan weer onder druk te komen. Fundamentele discussies over deze ontwikkeling worden ontweken. De bal wordt door de huidige coalitie ver vooruit getrapt.

Analyse van de groei van het eigen vermogen in de jaren 2020 t/m 2023 levert het beeld op dat dit kon gebeuren door douceurtjes vanuit het Rijk. Zo was er in 2022 een overschot van € 5 miljoen. Dat was mede mogelijk door een niet verwachte meevaller van het rijk (meicirculaire). Zelfs in 2024 mocht Loon op Zand het niet gebruikte deel van de rijksvergoeding voor asielzoekers van € 3 miljoen behouden. Daardoor bedroeg het tekort over dat jaar geflatteerd maar slechts € 716.000,--. Kortom, eerder meer geluk dan afgedwongen wijsheid.

Een meer strategische analyse brengt aan het licht dat gemeenten met dezelfde omvang als Loon op Zand de 10% inkomsten als gevolg van de Toeristenbelasting op de begroting moeten missen. Dat is een veelbetekenend bedrag. Onze vraag: "Waar zit het lek in onze gemeente?"

Deloitte typeert het zo: "De gemeente vaart al jaren scherp aan de wind". Ofwel hoe lang gaat het nog goed? Deloitte reikt handvaten aan om optimalisatie winsten op korte termijn te realiseren. Het is prima om het aangeboden laaghangende fruit alvast te plukken. Maar daarmee is de echte hete aardappel nog niet van het bord.

In de volgende raadsperiode is er vooral wilskracht en tegelijkertijd durf nodig van de raad om daadwerkelijk het al in 2022 beloofde evaluatieonderzoek uit te voeren. Toekomstig KLM gaat deze belofte waarmaken. Dat kan omdat door toedoen van Toekomstig KLM vanaf de jaarrekening 2024 nu een aparte paragraaf 9 toegevoegd, waarin de beleidsindicatoren op een objectieve manier door de accountant worden vastgesteld. In de jaren 2025 en 2026 zijn alle beleidsindicatoren volledig gemeten. Dat betekent dat medio 2027 een gewogen en zorgvuldig dashboard tot onze beschikking staat. Uiterlijk eind 2027 komt een voorstel voor vervolg.

Stel ons in staat om ons karwei af te maken.

Eerlijk kijken, slim kiezen, verantwoord vooruit.

Omdat de politiek er voor U is. En niet andersom.

Dit programma en onze eerder gepubliceerde artikelen zijn te raadplegen op onze site www.toekomstigklm.nl

O=O=O